

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

ŞİKAYET NO : 2016/719

KARAR TARİHİ : 10/10/2016

KISMEN TAVSİYE KISMEN RET KARARI

ŞİKAYETÇİ

:

ŞİKAYETÇİ VEKİLİ

:

ŞİKAYET EDİLEN İDARE

- : 1- Üniversitesi Rektörlüğü
2- Milli Eğitim Bakanlığı (Resen)
3- Maliye Bakanlığı (Resen)
4- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (Resen)

ŞİKAYETİN KONUSU

: Yabancı öğrenci kontenjanından başvurarak, yapılan sınav sonucunda Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı'nda Yüksek lisans (tezli) programına başlayan şikâyet başvurusunun, daha sonradan Türk Vatandaşlığına geçmiş olması ve %97 oranında ağır özür lülük durumunun bulunması sebebiyle, Türk vatandaşlığına geçtikten sonra ödemeye devam ettiği harçların iadesi ve bundan böyle ödeyecek olduğu harçlarda gerekli muafiyetin sağlanması talebi hakkındadır.

ŞİKAYET BAŞVURU TARİHİ : 15.2.2016

I. USÛL

A. Şikâyet Başvuru Süreci

1. Şikâyet başvurusu, Kurumumuz kayıtlarına 15/02/2016 tarihli ve 1752 evrak kayıt numarası ile giren 11/02/2016 tarihli "Gerçek Kişiler İçin Şikâyet Başvuru Formu" vasıtasıyla yapılmıştır. Şikâyet başvurusunun karara bağlanması için 28/3/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 41 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendi ve İmza Yetkileri Yönergesinin 7 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca, şikâyetin incelenmesine ve araştırmasına geçilmiş, 26/08/2016 tarihli Tavsiye Karar Önerisiyle Kamu Başdenetçisine sunulmuştur.

B. Ön İnceleme Süreci

2. Yapılan ön inceleme neticesinde, şikâyet başvurusunun konusunun, Kurumumuzun görev alanına girdiği, şikâyetçinin menfaat ihlali koşulunu taşıdığı, idari başvuru yollarının tüketildiği, şikâyetin süresinde yapıldığı ve diğer ön inceleme konularında da herhangi bir eksiklik bulunmadığı, bu nedenle şikâyetin inceleme ve araştırmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Her ne kadar şikâyet başvurusunda şikâyet edilen idare olarak sadece Üniversitesi gösterilmişse de; şikâyet konusunun çözümüne dayanak teşkil eden **Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Bakanlar Kurulu Kararının** Maliye Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulunun görüşü ve Milli Eğitim Bakanlığının önerisi üzerine çıkarıldığı dikkate alınarak; Milli Eğitim Bakanlığı, Maliye

Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı da Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince resen şikâyet edilen idare olarak kabul edilmiştir.

II- OLAY VE OLGULAR

A. Şikâyet Başvurucusunun Konu Hakkındaki Açıklamaları ve İddiaları

4. Şikâyet başvurusu, başvuru belgesinde özetle;

4.1. Üniversitesi (.... University) Uluslararası Hukuk Fakültesinden yılında mezun olduğunu ve 2014-2015 öğretim yılında, yabancı öğrenci kontenjanından başvurarak, yapılan sınav sonucunda Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı'nda Yüksek lisans (tezli) programına başladığını ve halen bu programda öğrenci olduğunu,

4.2. İlk dönem (2014-2015 güz dönemi) için yabancı uyruklu öğrenci statüsünde eğitim gördüğü için 387 TL eğitim harcı ödediğini,

4.3. Aralık 2014 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçtiğini,

4.4. Bunun üzerine Üniversitesine başvurarak vatandaşlık ve engellilik durumunu bildirdiğini ancak harç tutarında hiçbir değişiklik yapılmadığını, 4 sömestr boyunca kaydını yaptırmak için aynı harç tutarını (387 TL) ödediğini, bu nedenle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'na yaptığı başvurunun da olumsuz sonuçlandığını,

4.5. Kamu Denetçiliği Kurumunun Gönderme Kararı uyarınca 02/11/2015 tarihinde Üniversitesi'ne aynı taleple tekrar başvuru yaptığını, yasal olarak belirtilen 60 günlük sürenin bitmesine rağmen idarece yine olumsuz yanıt verildiğini, idarece yalnızca '*yabancı kontenjan üzerinden başlanmış olan eğitime Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçilmesine rağmen yine aynı şekilde devam edildiği*' hususunun dikkate alındığını, bununla birlikte ağır özürülük durumunun dikkate alınmadığını belirterek,

4.6. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçtikten sonra yatırmış olduğu eğitim harçlarının tarafına iade edilmesini ve 2015-2016 öğretim yılında yatırmış olduğu harçlardan, ağır özürülük durumu dikkate alınarak, muaf tutulmasını talep etmektedir.

B. İdarenin Şikâyete İlişkin Açıklamaları

5. 14/03/2016 tarihli ve ... sayılı yazımız ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'ndan (YÖK) şikâyet başvurusunun T.C. vatandaşlığına geçmesi ve engellilik durumu sebebiyle Bakanlar Kurulunun 2014/6787 sayılı '2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Karar'ının engelli öğrenciler ile ilgili 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanıp uygulanmayacağı hususunda görüş talep edilmiştir.

6. YÖK tarafından Kurumumuza iletilen 10/06/2016 tarihli ve sayılı yazıda; konu ile ilgili Maliye Bakanlığı'ndan görüş talep edildiği ve söz konusu görüş henüz alınamadığından Kurumumuza cevap verilemediği ifade edilmiştir.

7. İncelemenin hızlandırılmasını teminen Maliye Bakanlığı ile yapılan telefon görüşmeleri neticesinde, anılan Bakanlık Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından YÖK'e gönderilen 04/08/2016 tarihli görüş yazısının bir örneği, söz konusu Genel Müdürlüğün 04/08/2016 tarihli ve sayılı yazısı ile Kurumumuza da iletilmiştir. Bahse konu görüş yazısında özetle;

7.1. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 46 nci maddesinde; birinci öğretim, ikinci öğretim, açık ve uzaktan öğretim için YÖK tarafından hesaplanan cari hizmet maliyetlerinin Devlet tarafından karşılanacak kısmı, öğrenciler tarafından karşılanacak katkı payları ve öğrenim ücretleri ile uygulamaya ilişkin usul ve esaslar ile öğrenci katkı payı veya öğrenim ücretinden muaf tutulacaklar

ile yabancı uyruklu öğrencilerden alınacak asgari öğrenim ücretlerinin tutarının Bakanlar Kurulu kararıyla belirleneceğinin hüküm altına alındığı,

7.2. 2014/6787 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının “Genel esaslar” başlıklı 2 nci maddesinde merkezi yerleştirme sınavlarıyla yükseköğretim kurumlarına yerleştirilen öğrencilerin katkı payları ile öğrenim ücretlerine ilişkin esaslar düzenlenmişken yurtdışından öğrenci kabul kontenjanları dâhilinde kayıt yaptıracak öğrenciler ilgili esasların Kararın 4 üncü maddesinde, düzenlendiği,

7.3. Bu çerçevede Kararın 2 nci maddesinin birinci fıkrasında; 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenimine devam eden veya yeni kayıt yaptıracak birinci öğretim ve açık öğretim öğrencilerinden öğrenci katkı payı alınmayacağı, aynı maddenin üçüncü fıkrasında; engelli olduğuna dair usulüne uygun düzenlenmiş sağlık raporunu ilgili yükseköğretim kurumuna sunan öğrencilerin ödemesi gereken öğrenim ücreti tutarlarından, engellilik oranı kadar indirim yapılacağı, hüküm altına alındığı,

7.4. Sonuç olarak söz konusu Bakanlar Kurulu Kararında katkı payı ve öğrenim ücretlerine ilişkin esasların belirlenmesinde *uyruk esasına göre değil yükseköğretim kurumuna yerleşme esaslarına göre düzenleme yapıldığı, bu itibarla Kararın 4 üncü maddesinde düzenlenen esaslara göre öğrenim ücreti ödeyen ilgilinin engellilik indiriminden yararlanmasının mümkün bulunmadığı*, ifade edilmiştir.

C. Olaylar

Şikâyet dosyası kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi neticesinde;

8. Şikâyet başvurusunun, 2014-2015 öğretim yılında yabancı öğrenci kontenjanından, yapılan sınav sonucunda, Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans (tezli) programına kayıt yaptırdığı ve halen bu programda öğrenci olduğu, 2014-2015 güz döneminde yabancı uyruklu öğrenci statüsünde eğitim gördüğü için 387 TL eğitim harcı ödediği ve İçişleri Bakanlığı’nın 12/12/2014 tarihli ve 2014/.... sayılı kararıyla T.C. vatandaşlığına alındığı

9. Şikâyet başvurusu hakkında Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Kurumu Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından düzenlenen 31/07/2015 tarihli Sağlık Kurulu Raporunda özür oranının %97 olduğunun tespit edildiği ve özür durumunun ağır olduğunun belirtildiği,

10. Şikâyet başvurusunun, 19/01/2015 tarihli dilekçesi ile Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne başvuru yaparak T.C. vatandaşlığına geçtiğini ve özür durumunu beyan ettiğini; Üniversite tarafından şikâyet başvurusuna gönderilen 27/01/2015 tarihli cevabi yazı ile *“ilgili yüksek lisans programına uluslararası öğrenci kontenjanı ve uluslararası başvuru koşulları ile yerleştikten sonra T.C. Vatandaşlığına geçildiği gerekçesiyle 2014/6787 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 4 üncü maddesine istinaden yabancı uyruklu öğrenci katkı payından muaf olma talebinin uygun bulunmadığı”* hususunun belirtildiği,

11. 17/09/2015 tarihinde 5 numaralı paragrafta belirtilen taleplerle Kurumumuza şikâyet başvurusunda bulunduğu, söz konusu başvuru üzerine Kurumumuzca 2014-2015 eğitim öğretim yılına ilişkin ödenen harçların iadesi talebinin, Kurumumuza başvuru için öngörülen 6 aylık süre şartını taşımaması sebebiyle incelenmemesine; 2015-2016 eğitim öğretim yılında ödenecek harçtan ağır özür lülük durumu nedeni ile muaf tutulması talebi hakkında da idari başvuru yolu tüketilmediğinden gönderme kararı verildiği, şikâyet başvurusunun da bu karar doğrultusunda 02/11/2015 tarihinde idareye yeni bir başvuru yaptığı,

12. Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından şikâyet başvurusuna gönderilen 21/01/2016 tarihli ve sayılı yazı ile; YÖK’e sorulan görüşe cevaben YÖK’ün 13/01/2016 tarihli yazısının bir örneğinin gönderildiği ve söz konusu yazıda *“konuya ilişkin Bakanlar Kurulu Kararının Türk Vatandaşlığına geçen öğrenciler için katkı payı/öğrenim ücreti bakımından herhangi bir istisna getirmedeği”* gerekçesiyle talebinin reddedildiğinin bildirildiği,

13. Bunun üzerine şikayet başvurusu tarafından 5 numaralı paragrafta yer verilen taleplerle 15/02/2016 tarihinde Kurumumuza şikayet başvurusunda bulunulduğu, anlaşılmıştır.

D. Kamu Denetçisi Serpil ÇAKIN'ın İnceleme ve Araştırma Bulguları

14. Konu kapsamında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve Maliye Bakanlığı ile yazışma yapılmış olup, ilgili idarelerin açıklamalarına 5, 6 ve 7 numaralı paragraflarda yer verilmiştir.

III. HUKUKİ DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. İlgili Mevzuat

15. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının;

15.1. “Cumhuriyetin Nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

15.2. “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde; Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

15.3. “Kanun Önünde Eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde; “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.... Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılamaz.” **15.4. “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42 nci maddesinde;**

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. ...”

15.5. “Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinde;

“... Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır. ...”

15.6. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında;

“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.” hükümleri yer almaktadır.

15.7. “Milletlerarası Andlaşmaları Uygun Bulma” başlıklı 90 ıncı maddesi; “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir... Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.” hükümlerini amirdir.

16. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin;

16.1. “Genel Yükümlülükler” başlıklı 4 üncü maddesinde; "1. Taraf Devletler engelliliğe dayalı herhangi bir ayrımcılığa izin vermeksizin tüm engellilerin insan hak ve temel özgürlüklerinin eksiksiz olarak yaşama geçirilmesini sağlamak ve engellilerin hak ve özgürlüklerini güçlendirmekle yükümlüdür. Bu amaç doğrultusunda Taraf Devletler; (a) Bu Sözleşme'de tanınan hakların uygulanması için gerekli tüm yasal, idari ve diğer tedbirleri almayı ... (b) Yürürlükte mevcut, engelliler aleyhinde ayrımcılık teşkil eden yasalar, düzenlemeler, gelenekler ve uygulamaları değiştirmek veya ortadan kaldırmak için gerekli olan, yasama faaliyetleri dahil uygun tüm tedbirleri almayı; ... taahhüt eder.”

16.2. “Ayrımcılık Yapılmaması ve Eşitlik” başlıklı 5 inci maddesinin;

Birinci fıkrasında; “Taraf Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder.”

İkinci fıkrasında; “Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır.”

Üçüncü fıkrasında; “Taraf Devletler eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tüm adımları atar.”

Dördüncü fıkrasında; “Engellilerin fiili eşitliğini hızlandırmak veya sağlamak için gerekli özel tedbirler işbu Sözleşme amaçları doğrultusunda ayrımcılık olarak nitelendirilmez.” hükümleri ile,

16.3. Eğitim başlıklı 24 üncü maddesinde; "Taraf Devletler engellilerin eğitim hakkını tanır. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için eğitim sisteminin bütünleştirici bir şekilde her seviyede engellileri içine almasını ve ömür boyu öğrenim imkânı sağlar. Bunun için aşağıdaki hedefler gözetilmelidir: ... (c) Bireylerin ihtiyaçlarına göre makul düzenlemeler yapılmalıdır, ..." hükümleri yer almaktadır.

17. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun;

17.1. “Genel Esaslar” başlıklı 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde; “Engellilerin tüm hak ve hizmetlerden yararlanması için fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.”

17.2. “Ayrımcılık” başlıklı 4/A maddesinde; “... Eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirler alınır. Engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirler ayrımcılık olarak değerlendirilemez.” hükümleri düzenlenmiştir.

18. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.” hükmüne yer verilmiştir.

19. 04/01/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun “Cari hizmet maliyetinin hesaplanması, öğrenci katkı payları ve öğrenim ücretleri” başlıklı 46 ncı maddesinde;

“a. Yükseköğretim kurumlarında, öğrenci başına düşen cari hizmet maliyetleri, yükseköğretim programlarının özellikleri göz önüne alınarak Yükseköğretim Kurulunca hesaplanır. Öğrencilerden her bir dönem için birinci öğretimde öğrenci katkı payı, ikinci öğretim ve uzaktan öğretimde ise öğrenim ücreti alınır. **Yabancı uyruklu öğrencilerden, birinci veya ikinci öğretim ayrımı yapılmaksızın, her bir dönem için öğrenim ücreti alınır.** Devlet tarafından karşılanacak kısım ile birinci öğretim, ikinci öğretim, açık ve uzaktan öğretim öğrencileri tarafından karşılanacak öğrenci katkı payı veya öğrenim ücretleri, öğrenci başına düşen cari hizmet maliyetleri göz önünde bulundurulurken belirlenir. **Cari hizmet maliyetinin öğrenciler tarafından karşılanacak kısmı dışında kalan miktarı, Devlet tarafından karşılanır.** Devletçe karşılanan kısım cari hizmet maliyetinin yarısından az olamaz.

b. Birinci öğretim, ikinci öğretim, açık ve uzaktan öğretim için Yükseköğretim Kurulu tarafından hesaplanan cari hizmet maliyetlerinin Devlet tarafından karşılanacak kısmı, öğrenciler tarafından karşılanacak katkı payları ve öğrenim ücretleri ile uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, her yıl haziran ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulunun görüşü ve Milli Eğitim Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir. **Öğrenci katkı payı veya öğrenim ücretinden muaf tutulacaklar ile yabancı uyruklu öğrencilerden alınacak asgari öğrenim ücretlerinin tutarı Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenir. ...**” hükmü yer almaktadır.

20. 27/09/2014 tarihli ve 29132 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2014/6787 sayılı 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Bakanlar Kurulu Kararının;

20.1. “Genel esaslar” başlıklı 2 nci maddesinde;

“(1) 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında öğrenimine devam eden veya yeni kayıt yaptıracak **birinci öğretim ve açık öğretim öğrencilerinden, 4 üncü ve 11 inci maddelerdeki hükümler saklı kalmak kaydıyla, öğrenci katkı payı alınmaz.** Bu öğrencilerden alınması gereken öğrenci katkı payı tutarları, Devlet tarafından karşılanır.

...

(3) Yükseköğretim programlarına kayıt yaptıрма veya kayıt yenileme sırasında 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 14/1/2012 tarihli ve 28173 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik uyarınca **engelli olduğuna dair raporu ilgili yükseköğretim kurumuna sunan öğrencilerin ödemesi gereken öğrenim ücreti tutarlarından, engellilik oranı kadar indirim yapılır. Engelli olduğu halde, kayıt yaptıрма veya kayıt yenileme sırasında engelli olduğuna dair raporu ibraz edemeyen öğrencilere, ilgili belgeyi ibraz ettiği tarihte, engellilik oranı kadar yapılacak indirim tutarı red ve iadeler kaleminden iade edilir.**

...

(6) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve **ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.**” hükmü ile

20.2. “Yurtdışından kabul edilecek öğrencilerden alınacak öğrenim ücreti tutarları” başlıklı 4 üncü maddesinde;

“(1) Yurtdışından öğrenci kabul kontenjanları dahilinde kayıt yaptıracak öğrencilerden alınacak öğrenim ücreti ... lisansüstü programlarda ekli (I) sayılı cetvelde belirlenen öğrenci katkı payından; az olmamak üzere, yükseköğretim kurumları tarafından belirlenir. Ayrıca, program süresi içerisinde öğrenime devam eden mevcut öğrencilerden alınacak öğrenim ücreti tutarı, ilgili programın ekli cetvellerde gösterilen cari hizmet maliyetini geçemez. ...” hükmü yer almaktadır.

...

(5) Ülkemizdeki üniversitelere yurtdışından kabul edilecek öğrencilerden mütakabiliyet esası çerçevesinde öğrenim ücreti alınmaz.” hükümlerine yer verilmiştir.

21. Yurtdışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esasların

21.1. “Genel İlkeler” başlığı altında yer alan 5 inci maddede “Devlet üniversitelerinde istisna yapılmaksızın yurt dışından kabul edilecek öğrencilerden her yıl alınacak öğrenim ücretinin asgari ve azami miktarının Bakanlar Kurulu tarafından belirleneceği”;

21.2. “Başvuracak Adaylar” başlığı altında yer alan (a) fıkrasının 3 üncü maddesinde “Lise son sınıfta olmaları ya da mezun durumda bulunmaları koşuluyla, **yabancı uyruklu iken sonradan kazanılan vatandaşlık ile TC vatandaşlığına geçenlerin / bu durumdaki çift uyrukluların**” başvurularının kabul edileceği belirtilmiştir.

B. Kamu Denetçisi Serpil ÇAKIN’ın Kamu Başdenetçisine Önerisi

22. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde, şikâyet başvurusunun Türk vatandaşlığının kazandığı ve engellilik durumu göz önüne alınarak harç miktarlarında yeniden bir hesaplama yapılması, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında fazla ödenen harçların şikâyet başvurusuna iadesi, bundan sonraki dönemlerde ödenecek harç miktarlarında gerekli düzeltmelerin yapılması ve mevzuatın sonradan Türk vatandaşlığını kazananlar ve engelliler açısından eşitlik

ilkesine uygun olarak daha açık bir şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği hususunda ilgili idarelere Tavsiyede bulunulması için şikâyetin kabulü yönündeki öneri Kamu Başdenetçisi'ne sunulmuştur.

C. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden Değerlendirme

23. Şikâyet başvurusunun 5 numaralı paragrafta açıklandığı üzere, 2014-2015 eğitim öğretim yılında yabancı öğrenci kontenjanından yüksek lisans programına kaydını yaptırmasına ve bu yılın güz döneminde harç ödemesine rağmen **12/12/2014 tarihinde Türk vatandaşlığına geçmiş olması ve %97 oranında ağır engellilik durumunun bulunması** sebebiyle, bundan böyle ödeyecek olduğu harçlarda gerekli muafiyetin sağlanmasını ve Türk vatandaşlığına geçtikten sonra ödemeye devam ettiği harçların iadesini talep etmektedir.

24. İdare tarafından şikâyet başvurusuna verilen cevaplarda, ilgilinin yüksek lisans programına yabancı öğrenci kontenjanından giriş yaptığının, sonradan Türk vatandaşlığına geçmesinin bu durumu değiştirmeyeceğinin ve 2014/6787 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 4 üncü maddesi gereği (bkz. prg. 20.2) talebinin yerine getirilemeyeceğinin ifade edildiği; engellilik durumu hakkında ise herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür.

25. Maliye Bakanlığının görüş yazısında ise; söz konusu Bakanlar Kurulu Kararında katkı payı ve öğrenim ücretlerine ilişkin esasların belirlenmesinde uyruk esasına göre değil yükseköğretim kurumuna yerleşme esaslarına göre düzenleme yapıldığı belirtilerek, Kararın 4 üncü maddesinde düzenlenen **yurtdışından öğrenci kabul kontenjanları dâhilinde kayıt yaptıracak öğrencilerden alınacak öğrenim ücretine ilişkin esaslara göre öğrenim ücreti ödeyen ilgilinin engellilik indiriminden yararlanmasının mümkün bulunmadığı** ifade edilmiştir (bkz. prg. 7). Dolayısıyla Maliye Bakanlığı tarafından yapılan değerlendirmede, Bakanlar Kurulu Kararının 2 nci maddesinde yer alan **engelli olduğuna dair raporu ilgili yükseköğretim kurumuna sunan öğrencilerin ödemesi gereken öğrenim ücreti tutarlarından, engellilik oranı kadar indirim yapılacağı, engelli olduğu halde, kayıt yaptırma veya kayıt yenileme sırasında engelli olduğuna dair raporu ibraz edemeyen öğrencilere ise ilgili belgeyi ibraz ettiği tarihte, engellilik oranı kadar yapılacak indirim tutarının red ve iadeler kaleminden iade edileceğine ilişkin düzenlemenin** (bkz. prg. 20.1), şikâyet başvurusunun programa kaydının yabancı uyruklu öğrenci kontenjanı dâhilinde yapılması sebebiyle uygulanamayacağı sonucuna varıldığı anlaşılmıştır.

26. “Yurtdışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslarda” **yabancı uyruklu iken sonradan kazanılan vatandaşlık ile TC vatandaşlığına geçenlerin** yüksek öğretim programlarına bu kontenjandan başvurabileceklerinin belirtildiği; şikâyet başvurusunun da devam etmekte olduğu yüksek lisans programına yabancı uyruklu iken kaydolup, eğitimine devam ederken, sonradan TC vatandaşlığına geçtiği; Bakanlar Kurulu Kararının incelenmesinden (bkz. prg. 20) yüksek öğretimde öğrenci katkı paylarının ve öğrenim ücretlerinin “uyruk” esasına göre değil yükseköğretim kurumuna yerleşme esasına göre belirlendiği dikkate alındığında, **şikâyet başvurusunun devam etmekte olduğu programa “Yurtdışından öğrenci kabul kontenjanları dahilinde” yerleştiği anlaşıldığından; Türk vatandaşlığına geçmesi sebebiyle ödemekle yükümlü olduğu öğrenim ücretinden muaf tutulma talebinin yerinde olmadığı tespit edilerek, bu yöndeki talebinin reddi gerekmiştir.**

27. Diğer taraftan, bahsi geçen Bakanlar Kurulu Kararında mütekabiliyet esası çerçevesinde yurtdışından kabul edilecek bazı öğrencilerden öğrenim ücreti alınmayacağı hüküm altına alınmış ise de, Türkiye ile Azerbaycan arasında bu yönde bir anlaşma olmadığı görüldüğünden, başvurusunun talebinin, bu yönden de karşılanmasının mümkün olmadığı tespit edilmiştir.

28. Öte yandan, dosya kapsamında yer alan sağlık kurulu raporundan, şikâyet başvurusunun %97 oranında engellilik durumunun bulunduğu anlaşılmıştır.

29. Her şeyden önce engelli hakları, insan haklarının evrensel olma niteliğini önemle taşıyan; ülkeden, vatandaşlıktan ya da bunlar gibi diğer bir takım statülerden bağımsız olan haklardır. Engellilerin haklarına ilişkin düzenlemeler, uluslararası metin ve belgelerde ayrıntılı olarak yerini almıştır. Ülkemiz de uluslararası anlaşmalara taraf olarak engellilerin haklarına ilişkin gerekli düzenlemeleri

yapmayı ve tedbirleri almayı taahhüt etmiştir (bkz. prg. 16). Bu durum iç hukukumuzda da yansıtılmış, normlar hiyerarşisinin en üstünde yer alan Anayasa başta olmak üzere Kanun, Yönetmelik ve alt düzenlemelerde de yerini almıştır. Dolayısıyla Türkiye'nin taraf olduğu söz konusu uluslararası anlaşmalar ve ulusal mevzuat hükümleri çerçevesinde engelli bireylerin pozitif ayrımcılığa tabi tutulması gerektiği açıktır.

30. Diğer taraftan Bakanlar Kurulu Kararında "engelli" öğrencilerle ilgili düzenlemeye "Genel Esaslar" başlığı altında yer verildiği görülmüştür (bkz. prg. 20.1). Söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, engelliler için "vatandaş" veya "yabancı" ayrımı yapılmadığı, bu konudaki düzenlemenin "tüm engelli öğrenciler" için geçerli olması gerektiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla, **Kararın 2 nci maddesinde engelliler için düzenlenen harç indiriminden herhangi bir statü ayrımı gözetilmeksizin tüm engelli öğrencilerin yararlandırılması gerekmektedir.**

31. Somut vakadan hareketle, uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi amacıyla bundan sonra yapılacak düzenlemelerde engellilikle ilgili uygulamalarda "uyruklu" esaslı hareket edilmeyeceğinin daha anlaşılır bir şekilde ifade edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

32. Sonuç olarak, yukarıda yer verilen açıklamalar, başvuruçunun iddiaları, idarelerin konu ile ilgili açıklamaları, mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; şikâyet başvuruçusunun Türk vatandaşlığına geçmesi sebebiyle ödemekle yükümlü olduğu öğrenim ücretinden muaf tutulma talebinin reddi ile başvuruçunun engellilik durumunun statüsünden bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiği; bahsi geçen Bakanlar Kurulu Kararı bir bütün olarak değerlendirildiğinde engelliler için herhangi bir vatandaş ya da yabancı ayrımı yapıldığına dair bir hükmün bulunmadığı, bir diğer yünden engellilerle ilgili uluslararası metinler ve ulusal düzenlemelerimiz uyarınca engellilerin pozitif ayrımcılığa tabi tutulmaları gerektiği, bu bakımdan sağlık kurulu raporu ile engellilik durumu tespit edilen başvuruçunun harcından indirim yapılmamasına ilişkin idarenin işleminde hukuka uyarlık tespit edilemediği, bu sebeple başvuruçunun 2015-2016 eğitim-öğretim yılından itibaren bugüne kadar ödemiş olduğu harçlardan engelliliği oranında gerekli indirimlerin yapılarak fazla tahsil edilen miktarların başvuruçuya iade edilmesi ve bundan sonraki dönemlerde ödenecek harç miktarlarında gerekli düzeltmelerin yapılması; diğer taraftan bundan sonra çıkarılacak Bakanlar Kurulu Kararında, engelli öğrenciler için öngörülen katkı payı ya da öğrenim ücretlerinde yapılacak indirimlerin herhangi bir statüye bağlı olmadığına açık bir şekilde düzenlenmesi gerektiği hususunda ilgili idarelere Tavsiyede bulunulması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

D. İnsan Hakları Yönünden Değerlendirme

33. Şikâyete konu olayda, T.C. Anayasasının "Kanun Önünde Eşitlik" başlıklı 10 uncu maddesinde ifadesini bulan kanun önünde eşitlik ilkesinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 13 üncü maddesindeki etkili başvuru hakkının ve 17 inci maddesindeki hakları kötüye kullanma yasağının ihlal edildiğine dair herhangi bir bulgu ve bilgiye rastlanmadığı gibi şikâyete konu olayda, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde yazılı ve güvence altına alınmış olan başkaca bir insan hakkı ihlalinin tespit edilemediği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

E. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

34. Günümüzde demokratik, modern ve katılımcı yönetim anlayışında idarelerden sadece hukuka uygun hareket etmeleri değil aynı zamanda iyi yönetim ilkelerine de uygun işlem tesis etmeleri beklenmektedir.

35. 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi Yönetim İlkeleri" başlıklı 6 ncı maddesi; "Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye

uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar." şeklindedir. Söz konusu Yönetmelik hükmünde yer alan ilkelerin kaynağını teşkil eden Avrupa Birliği Temel Haklar Şartının 41 inci maddesinde de iyi yönetim hakkından bahsedilmekte olup, benzer ilkelere Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen "Avrupa Doğru İdari Davranış Yasası"nda da yer verilmiştir.

36. Söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirmeler neticesinde; şikâyet başvurusunun idareye yapmış olduğu başvuruya süresinde ve gerekçeli olarak cevap verildiği, bu yönüyle idarenin kararların gerekçeli olması ve kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi **ilkelerine uygun davrandığı;** bununla birlikte şikâyet başvurusunun inceleme ve araştırması kapsamında Kurumumuzca istenilen bilgi ve belgelerin, YÖK Başkanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından süresi içerisinde gönderilmediği, bu sebeple idarece makul sürede karar verme ve kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi **ilkelerine;** Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü tarafından şikâyet başvurusuna gönderilen cevabi yazılarda karara karşı başvuru yollarının gösterilmediği anlaşıldığından, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi **ilkesine uygun davranılmadığı** anlaşılmış olup, idarelerin bundan böyle bu ilkelere de uyması beklenmektedir.

IV-HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

A. Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

37. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun "Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması" başlıklı 21 inci maddesinde, Kamu Denetçiliği Kurumunun inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması halinde durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başlayacağı belirtilmiş; Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 38 inci maddesinin dördüncü fıkrasında da Kurumun inceleme ve araştırmasını, şikâyet başvuru tarihinden itibaren, altı ay içinde sonuçlandıramaması halinde durumun gerekçesiyle birlikte başvurucuya tebliğ edileceği ve durmuş olan dava açma süresinin tebliğden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlayacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda incelemenin altı ayda bitirilememe gerekçesi ve dava açma süresinin kaldığı yerden yeniden işlemeye başlayacağı hususu 10/08/2016 tarihli ve 6104 sayılı yazı ile başvurucuya bildirilmiştir.

B. Yargı Yolu

38. 2709 Sayılı 1982 Anayasası'nın Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması Başlıklı 40 inci maddesinin ikinci fıkrasında, "Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." hükmü yer almakta olup, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, ilgili idarenin işlemine karşı varsa dava açma süresinden arta kalan süre içerisinde İdare Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

V. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçeler ve dosya kapsamına göre **ŞİKÂYETİN KISMEN KABULÜ İLE KISMEN REDDİNE,**

- 1-** Şikâyet başvurusunun devam etmekte olduğu programa Yurtdışından öğrenci kabul kontenjanları dâhilinde yerleştiği anlaşıldığından, Türk vatandaşlığına geçmesi sebebiyle ödemekle yükümlü olduğu öğrenim ücretinden muaf tutulma talebinin **REDDİNE,**
- 2-** Şikâyet başvurusunun engellilik durumu dikkate alınmak suretiyle, Kurumumuzca inceleme ve araştırma konusu edilen 2015-2016 eğitim-öğretim yılı ve sonrasında ödenen öğrenim ücretlerinde gerekli indirimin yapılıp fazla ödenen miktarların başvurucuya iade edilerek makul sürede mağduriyetinin giderilmesi ve bundan sonra ödenecek ücretlerde bu yönde

hesaplama yapılması hususunda ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE
TAVSİYEDE BULUNULMASINA,

3- Bakanlar Kurulu Kararında, engelli öğrencilerin yararlanacağı öğrenim ücreti veya katkı payı indiriminin herhangi bir statü ayrımı yapılmadan tüm öğrencilere sağlandığının açık bir şekilde düzenlenmesi için bundan sonraki yıllarda çıkarılacak Bakanlar Kurulu Kararlarında gerekli değişikliklerin yapılması amacıyla Maliye Bakanlığı ve YÖK'ün görüşünü alarak öneri hazırlanması hususunda **MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, merciince (.... Üniversitesi Rektörlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı) bu karar üzerine tesis edilecek işlem ya da tavsiye edilen çözümün uygulanabilir nitelikte görülmediği takdirde gerekçesinin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Bu kararın **ŞİKÂYET BAŞVURUCUSUNA** ve gereği için **MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NA** ve **.... ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE; YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI'NA** ve **MALİYE BAKANLIĞI'NA** da tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisi'nce **karar verildi.**

e-imzalıdır

M.Nihat ÖMEROĞLU
Kamu Başdenetçisi